

[https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7\(2\).14](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7(2).14)
UDC 7.047.03(048)(478)

REVIEW – A VALUABLE EDITORIAL APPEARANCE IN THE FIELD OF THE LOCAL LANDSCAPE: LANDSCAPE AESTHETICS IN FINE ARTS IN MOLDOVA

Victoria Rocaciuc^{1*}, ORCID: 0000-0002-5682-256X,
Constantin Ciobanu², ORCID: 0000-0003-2390-8532,
Svetlana Oleinic³, ORCID: 0000-0002-0133-0867

¹*Institute of Cultural Heritage, Ministry of Culture of the Republic of Moldova,*

²*"G. Oprescu" Institute of Art History of the Romanian Academy,*

³*Department of Architecture, Faculty of Urban Planning and Architecture, Technical University of Moldova*

* Corresponding author: Victoria Rocaciuc, artipcmd@gmail.com

Received: 06. 12. 2024

Accepted: 06. 28. 2024

Abstract. The monograph *Landscape Aesthetics in Fine Arts in Moldova*, Chişinău: CEP Publishing House, USM, 2024, second edition (first edition, 2021), is a work carried out within the Postdoctoral Program (2021-2022), Strategic Priority – Societal Challenges, with the theme: Morphological stylistics in interior design, architecture, fine arts in Moldova, with the project code 21.00208.0807.00/PD, authored by Angela Munteanu. The paper discusses the issue of the evolution and constitution of the landscape genre in the fine arts in Moldova. The monograph *Landscape Aesthetics in Fine Arts in Moldova* reflects the periods of evolution and development of the landscape genre through stylistic trends, representatives of different schools of painting, graphics, and decorative arts, and artistic currents, resulting in a truthful panorama of the artistic process in Moldova.

Keywords: *evolution, landscape, genre, artistic current, painting, graphics, stylistics, color range, plastic artists.*

Rezumat. Monografia *Estetica peisajului în artele plastice din Moldova*, Chişinău: Editura CEP, USM, 2024, ediția a II-a (ediția I, 2021), este o lucrare realizată în cadrul Programului de Postdoctorat (2021-2022), Prioritatea strategică – Provocări societale, cu tema: Stilistica morfologică în design interior, arhitectură, arte plastice din Moldova, cu cifra proiectului 21.00208.0807.00/PD, autor Angela Munteanu. În lucrare se pune în discuție problema evoluției și constituirii genului peisajului în artele plastice din Moldova. Monografia *Estetica peisajului în artele plastice din Moldova* reflectă perioadele evoluției și dezvoltării genului peisager prin tendințe stilistice, reprezentanți ai diferitelor școli de pictură, grafică, arte decorative, curente artistice, rezultând într-o panoramă veridică a procesului artistic din Moldova.

Cuvinte cheie: *evoluție, peisaj, gen, curent artistic, pictură, grafică, stilistică, gamă coloristică, artiști plastici.*

În prezenta monografie, intitulată *Estetica peisajului în artele plastice din Moldova*, elaborată de Angela Munteanu, se valorifică istoria evoluției genului peisajului în artele plastice din Moldova (din stânga Prutului). Lucrarea abordează problema peisajului în arta autohtonă, descriind creația plasticienilor care au creat și preferă acest gen în etapa actuală. Publicația prezintă o noutate și originalitate în istoriografia națională, reliefând genul peisajului în artele plastice din Moldova, oglindit în creația artiștilor plastici autohtoni (pictură și grafică), contribuind astfel la aprecierea critică a patrimoniului cultural al țării. Totodată, în lucrare sunt cercetate surse documentare din arhive, biblioteci, galerii de artă, muzee, precum și izvoare care oglindesc situația genului peisager din țările limitrofe și din arta universală, fiind introduse în circuitul științific lucrările marilor peisagiști din spațiul investigat.

Prin intermediul monografiei *Estetica peisajului în artele plastice din Moldova*, realizată de autoarea Angela Munteanu în cadrul proiectului cu cifrul 21.00208.0807.00/PD, cu tema *Stilistica morfologică în design interior, arhitectură, arte plastice din Moldova*, din contextul Programului de Postdoctorat (2021-2022), Prioritatea strategică - Provocări societale, Chișinău: Editura CEP, USM, 2024, ediția a II-a (ediția I, 2021), sunt clasificate genurile peisajului și analizate stilistic lucrările artiștilor plastici. Lucrarea determină și descrie particularitățile estetice utilizate în crearea peisajului din Moldova în epoca medievală, modernă și contemporană (Figura 1).

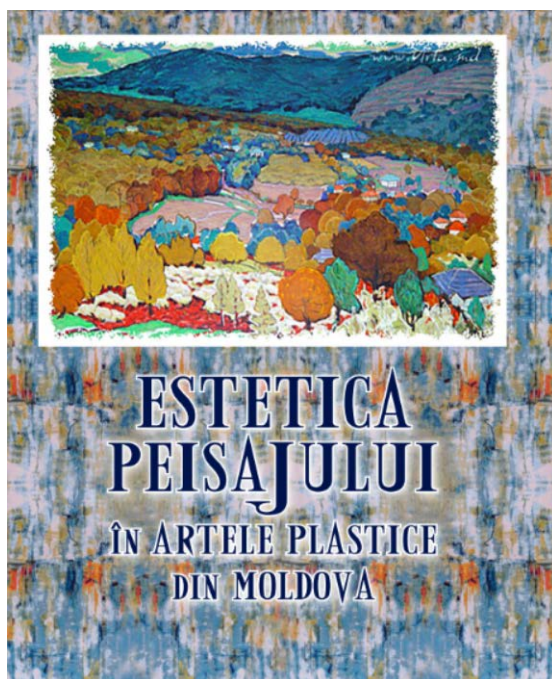

Figura 1. Monografia *Estetica peisajului în artele plastice din Moldova*.

Structura monografiei este formată din următoarele compartimente: *Peisajul în istoria și estetica artelor plastice; Constituirea și evoluția peisajului în epoca premodernă și modernă din Basarabia; Peisajul contemporan în artele plastice din RSS Moldovenească și Republica Moldova (1945-2010)*. În aceste compartimente sunt evaluate atât tendințele genului peisager, cât și reprezentanții notorii, pictori și graficieni, care l-au practicat pe parcursul celor două secole. Primul capitol evidențiază un laborios efort de documentare asupra evoluției peisajului în artele plastice din Moldova (din stânga Prutului). Datorită faptului că lucrările științifice consacrate acestui gen s-au aflat pe o scară ierarhică minoră, au fost evaluate sursele bibliografice europene și din regiune.

În monografie sunt descrise într-o formă bine structurată interferențele peisajului cu alte genuri ale artelor plastice, semnate de pictori și graficieni în perioadele respective. De asemenea, este evidențiat aportul mișcărilor artistice europene asupra creațiilor artiștilor basarabeni desfășurate la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Lucrarea are un caracter recuperator și tratează un gen întâlnit frecvent în pictura murală și de icoane, precum și în miniaturile din Moldova medievală, care a cunoscut peisajul ca o formulă de adresare către semeni prin interpretarea lumii văzute și a celei nevăzute, fundamentând o sursă de inspirație continuă pentru generațiile de artiști premoderni și moderni.

Operele de artă națională din această perioadă, semnate de reprezentanți precum V. Blinov, A. Climașevschi, V. Ocușco, P. Piscariov, P. Șilingovschi etc., au reflectat caracterul picturii basarabene ca punct de plecare, selectat riguros și transmis către fenomenul modernității. Demersul artistic a fost înregistrat în lucrările cercetătorilor autohtoni precum A. Zevin (Mansurova), M. Livșiț, K. Rodin, L. Cezza, T. Stăvilă, E. Barbas, C. I. Ciobanu, C. Spînu, L. Purice, V. Rocaciuc, precum și în lucrările fundamentale ale domeniului vizat, semnate de R. Assunto, A. Lhote, W. Hoffman, A. Wojciechowski, T. Vianu, A. Pleșu, P. Evdokimov, A. Wojciechowski etc.

Artele plastice basarabene au cuprins toate genurile artelor plastice, în care peisajul este valorificat de pictori, în concordanță cu tendințele stilistice și influența școlilor ce abordează tematici variate, de la cele rustice și urbane până la imagini pitorești ale ținutului moldav.

Ultimul compartiment al monografiei, intitulat *Peisajul contemporan în artele plastice din RSS Moldovenească și Republica Moldova (1945-2010)*, evaluează și descrie cele două etape de dezvoltare a genului peisajului, dirijate de ideologia politică în perioada sovietică și în cea a independenței Republicii Moldova, desfășurate prin libertatea de creație a artiștilor plastici. Repertoriul și tematica peisajului în perioada sovietică se aflau sub influența dogmei realismului sovietic și rigorilor sociale, care au impus metode de reprezentare a expresivităților genului peisajier în artele plastice din RSS Moldovenească. În perioada regimului sovietic au fost impuse comenzile de stat, fiind îmbinate cu noi standarde ale colectivismului, ale construcției socialismului, ale imaginii omului sovietic fericit și ale frunțașilor în muncă, unde peisajul avea un rol de fundal în compozițiile de gen. O mare parte dintre artiștii plastici și-au găsit refugiu în reprezentarea peisajului prin reflectarea directă a naturii, cu o tratare naivă, monumentală sau decorativistă, care a servit drept cale de creativitate și libertate a expresiei artistice inspirate din motivele folclorice tradiționale. Protagonistii notorii care au dezvoltat și motivat o nouă artă, considerată o cale de salvare spre libertatea artistică, au fost pictorii M. Grecu, V. Rusu-Ciobanu etc. Astfel, genul peisajului reflectă generos aspecte camerale și panoramice ale naturii moldave, dezvoltând tematica și stilistica peisajelor rustice, urbane, forestiere și industriale ale localităților, fiind zugrăvite în tehnici picturale și grafice de artiști plastici precum M. Gamburd, E. Gamburd, A. Zevin, A. Vasiliev, B. Nesvedov, S. Ciokolov, L. Grigorașenco, I. Vieru, M. Grecu, V. Rusu-Ciobanu, I. Jumati, E. Gamburd, M. Petric, A. David, E. Romanescu, A. Sârbu etc.

Odată cu proclamarea independenței Republicii Moldova, artele plastice autohtone au cunoscut o libertate de exprimare creativă, care, după „dezghețul cultural”, a contribuit la configurarea unor noi direcții ale școlii naționale de arte. Genul peisajului înscrie un spectru larg de scheme compoziționale și stilistice structural-spațiale, utilizând simbolul, alegoria și

metafora ca mijloace plastice, tratate prin experimentarea tehnicilor și mijloacelor materiale variate.

La trecerea dintre secole, genul peisajului moștenește și se completează cu elemente artistice noi, orientându-se spre diverse stiluri și tendințe estetice. Acestea sunt reprezentate în lucrările de pictură ale artiștilor: D. Peicev, M. Statnii, T. Bătrânu, P. Jireghea, L. Țoncev, V. Movileanu, M. Jomir, M. Țăruș, A. Mudrea, A. Negură, Iu. Matei, A. Sârbu, Gh. Munteanu, V. Nașcu, I. Țâpin, V. Brâncoveanu, L. Țonceva, A. Macovei, L. Mudrac, M. Mungiu, V. Palamarciuc, A. Mocanu, T. Zbârnea, V. Moșanu, V. Cojocar, I. Svernei ș.a.; în grafica de șevalet: V. Ivanov, Gr. Führer, B. Nesvedov, I. Bogdesco, Gh. Vrabie, V. Kuzmenko, G. Guzun, E. Childescu, S. Zamșa, E. Karacențeva, V. Herța, V. Sitari, A. Antoseac, T. Fabian, V. Jabinschi, E. Zavtur, V. Movileanu, V. Curtu etc.; în artele decorative: S. Vrânceanu, M. Saca-Răcilă, V. Kulicenco și A. Kulicenco, L. Goloseeva, O. Orihovscaia, A. Klimov etc.

Genul peisajului își extinde continuu arealul de acoperire, devenind un factor generalizator al artelor plastice contemporane din Moldova. Această ultimă etapă în evoluția peisajului contemporan constituie o mărturie elocventă a valorii artistice a genului și a particularităților sale specifice, incluzând în circuitul științific operele și personalitățile de vază în domeniul artelor plastice din Republica Moldova.

Structura monografiei corespunde rigorilor științifice, având o prezentare consecventă și argumentată a materialului cercetat, precum și o discuție detaliată a rezultatelor obținute. Totodată, monografia cuprinde o vastă listă bibliografică, utilă în diverse compartimente ale lucrării, reflectată prin argumentări, analize și sinteze ce acoperă un spectru larg de metode de cercetare. Lucrarea aduce o nouă perspectivă asupra subiectelor contemporane ale artiștilor, transmise prin peisajul autohton.

Monografia *Estetica peisajului în artele plastice din Moldova* reprezintă o contribuție valoroasă a doctorului în studiul artelor și culturologie, Angela Munteanu.

Citation: Rocaciuc, V. Review – a valuable editorial appearance in the field of the local landscape: monograph signed by Angela Munteanu. *Journal of Social Sciences* 2024, 7 (2), pp. 170-173. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7\(2\).14](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7(2).14).

Publisher's Note: JSS stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Submission of manuscripts:

jes@meridian.utm.md